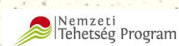

KOMPLEXITÁS A FELSŐOKTATÁSI TEHETSÉGPROGRAMOKBAN

(PSZICHOLÓGIAI SZEMPONTOK A
FELSŐOKTATÁSI TEHETSÉGGONDOZÓ
PROGRAMOKHOZ)

Dr. Balogh László

Magyar Tehetséggondozó Társaság
és a MATEHETSZ elnöke

Debreceni Egyetem, Pszichológiai Intézet

laszlo.balogh@arts.unideb.hu

További információk: www.tehetseg.hu

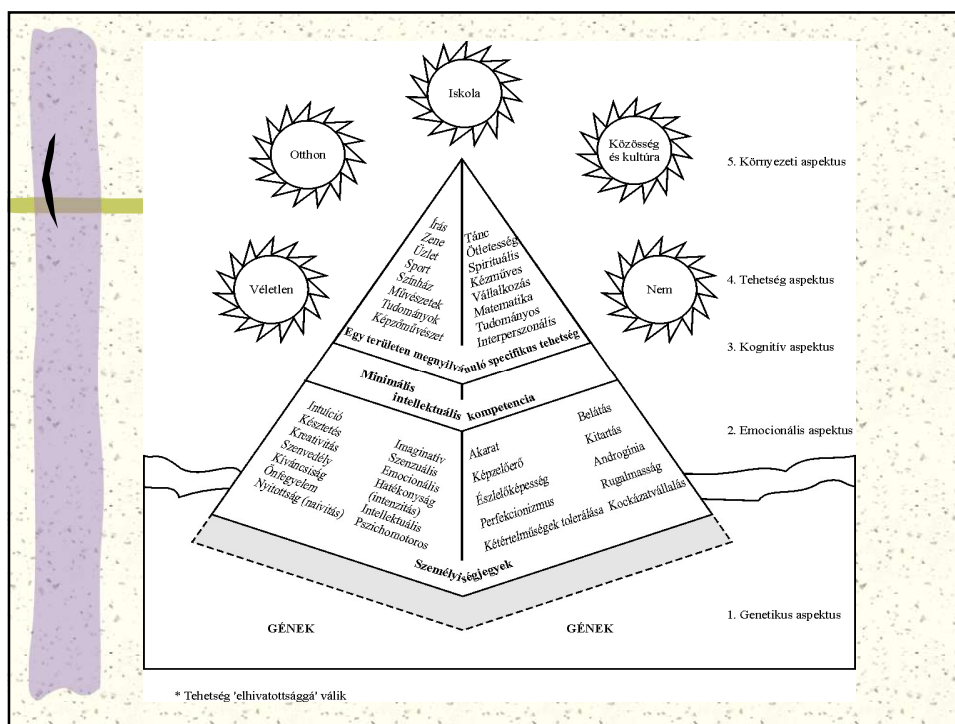
www.mateh.hu

I. Miért és miben kell érvényesülnie a komplexitásnak?

I.1. A tehetség értelmezésének változásai az elmúlt fél évszázadban: (válasz a miértre)

- Első változat: a tehetség egyenlő a magas szintű intelligenciával, amely alapvetően velünk születik, és „a tehetség utat tör magának”.
- Második változat: a tehetség egyenlő a magas szintű kreativitással.
- Jelenlegi értelmezés: komplex jelenség, több összetevője van.

Lásd: Piirto tehetség-modellje!

I.2. Miben kell érvényesülnie a komplexitásnak?

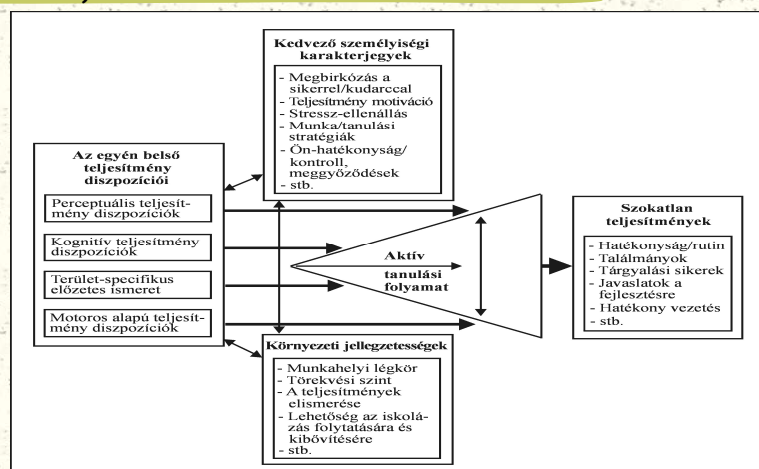
- Már a beválogatásban is.
- A fejlesztő programokban szintén.

II. A külön programba történő beválogatás szempontjai és módszerei a felsőoktatásban (Trost)

- a) Az átlagost jóval meghaladó:
- kognitív képességek,
 - érdeklődés,
 - motiváció,
 - tanulási stratégiák,
 - előzetes teljesítmény.
- b) Komplex diagnosztikus megközelítés szükséges:
- korábbi teljesítmény (középiskolai is!),
 - kognitív képességek (intelligencia-vizsgálat),
 - releváns személyiségtényezők vizsgálata: pályaérdeklődés, motiváció, karriercélok (kérdőívek és személyes beszélgetés).

III. Komplexitás a felsőoktatási tehetségprogramok megvalósításában

(Kiindulási pont: a „müncheni dinamikus tehetségmodell” Ziegler - Perleth)

III.1. Kiemelt területek a felsőoktatási fejlesztésben

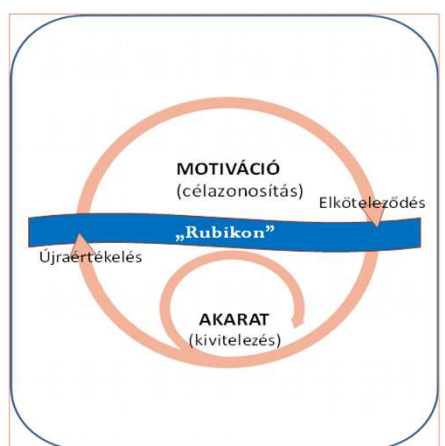
- a) Heller - a kitűnő teljesítmény összetevői a felsőoktatásban:
 - a *belső kognitív és motivációs tényezők* (mint egyéni tehetségpotenciálok),
 - *szociálisan stimuláló tanulási környezet*.
- b) Weinert - a kitűnőség kialakulása **stimulálható** a következőkkel:
 - *kreatív tanulási környezet,*
 - *jól kiegyensúlyozott csoportdinamika (team-munka jelentősége!).*
- c) Subotnik és Steiner - meghatározó tényezők:
 - a fejlesztésben kiemelt szerepe van a **tanár-diák kapcsolatnak**,
 - fontos a tehetséges *hallgatók bevonása a tanításba*.

III.2. Különösen fontos a motívumok és az akarat fejlesztése (Gagné ábrája)

(Magyar változat: Páskuné, Kiss Judit, 2015.)

A motivációs és akarat tényezők megkülönböztetése

1. Cél azonosítása (döntés előtti) szakasz – motiváció
 - a. Motívumok („Miért?”)
 - Közelítő-elkerülő
 - Elsajátítási-viszonyítási
 - Intrinzik-extrinzik
 - b. Célok („Mit?”)
 - Kvalitatív dimenzió
 - Kvantitatív dimenzió
2. Célélérés (döntés utáni) szakasz – szándék/akarat tényezők

IV. Konkrét programtípusok a komplexitás érvényesítéséhez (opciók!)

1. **Egyéni munka** tutorok irányításával.
2. **Team-munka** : a csoport- munkával járó szerepelvárásoknak, lehetőségeknek, problémáknak és konfliktushelyzeteknek az élménye, gyakorlati „kezelése”.
3. **Tudományos diákköri tevékenység.**
4. Közreműködés a **szakkollégiumi tevékenységben.**
5. **Interdiszciplinaritás** a fejlesztésben: más szakterületek megismerése.
6. **Karrier-tanácsadás**, mely a szakmai szocializációt és a perszonalizációt segíti.
7. **Kutatásmódszertani tapasztalatok** biztosítása a hallgatók számára.

8. Részvétel **szakfordítói programokban.**
9. **Konferenciák rendezése** a külön programban résztvevő hallgatóknak.
10. **Belföldi és külföldi tanulmányutak** szervezése, támogatása.
11. **Az intézmény pályázataiban** a programban résztvevő hallgatók preferálása.
12. **Mentor-szerep** a hallgatóknak a felsőoktatási és középiskolai programokban.
13. Elengedhetetlen **a hallgatók munkájának folyamatos értékelése!**